

Asia: VN/35922/2023-STM-153

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitoon liittyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi: Ahvenanmaata koskeva e

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/35922/2023-STM-153

Tehyn lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas-maksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi: Ahvenanmaata koskeva erillisuus.

Sosiaali- ja terveysministeriön esityksen keskeinen sisältö

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuu siirretään kokonaisuudessaan hyvinvointialueille parlamentaarisen monikanavarahoitustyöryhmän ehdotuksen mukaisesti. Ehdotuksen toteuttamista täsmennettiin kehysriihen yhteydessä muun muassa siten, että siirron toteutuksessa huomioidaan Ahvenanmaan maakunta ja rahoitus hoidetaan sekä Manner-Suomen että Ahvenanmaan maakunnan osalta kustannusneutraalisti.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa kehysriihessä tehtyjä kirjauksia. Lisäksi esityksen tavoitteena on valtiovallan käytettävissä olevin keinoin varmistaa, että ensihoitopalveluun sisältyviä kuljetuksia sekä muita ambulanssilla toteutettavia kuljetuksia on jatkossakin saatavilla Manner-Suomen lisäksi myös Ahvenanmaalla ja että Manner-Suomen ja Ahvenanmaan väestö ovat tältä osin yhdenvertaisessa asemassa.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, ettei ensihoitopalveluun sisältyviä sekä muita nykyisin Kelan sairaankuljetuksina korvaamia ambulanssikuljetuksia korvattaisi sairausvakuutuksesta 1.1.2027 lukien, vaan ne siirtyisivät täysin hyvinvointialueiden ja Ahvenanmaan maakunnan järjestämis- ja rahoitusvastuulle. Kuljetusten rahoitusta koskevan valtion rahoituksen hankkiminen toteutettaisiin kanavointiratkaisun kautta.

Tehyn näkemykset Ahvenanmaata koskevaan ambulanssikuljetusten ja ensihoito-palveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamisen erillisosuuteen:

Tehy pitää edelleen tärkeänä aiemman lausunnon mukaisesti, että terveydenhuollon palveluiden toteutuminen tulee varmistaa kaikille kansalaisille heidän asuinpaikastaan tai taloudellisesta tilanteestaan huolimatta.

Tehy kannattaa pääosin ensihoitopalvelun rahoitusvastuun siirtämistä kokonaisuudessaan Ahvenanmaan maakunnalle, mutta pyytää huomioimaan, että esityksessä kohdassa 1.2 Valmistelu, esitysluonnokseen on jäänyt kesken teksti, missä selostetaan, mitä Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja valtuuskunnan kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut esille. Esityksestä ei ilmene Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja valtuuskunnan valmistelun yhteydessä esittämä kanta kyseessä olevaan asiaan. Tehy pitää tärkeänä, että maakuntahallituksen ja valtuuskunnan kanta otetaan selkeästi huomioon lain valmistelussa ja se ei tässä hallituksen esityksessä nouse esiin. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on keskeistä, että rahoitus turvataan Ahvenanmaan maakunnassa mahdollisimman samankaltaisesti Manner- Suomen hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa. Rahoitus ei sisälly Ahvenanmaan tasoituserusteeseen, joten sen siirtämisestä tulisi säätää erikseen lailla. Esityksen mukaisesti erillinen lainsäädäntö olisi keino turvata tehtävien järjestämisen kannalta riittävän rahoituksen osoittaminen Ahvenanmaalle samalla tavoin, kuin hyvinvointi-alueiden osalta toimitaan ja näin turvata Ahvenanmaan asukkaiden yhdenvertainen asema Manner-Suomen asukkaisiin nähden.

Huomioitavaa on, että Ahvenanmaan maakunnassa toteutuneet kuljetukset ovat olleet kasvusuunnassa, Tehy nostaa esiin esityksen näkökulman, että vaikka esityksen mukaan esityksellä ei arvioida olevan suoraa vaikutusta Ahvenanmaan maakunnan viranomaisiin, maakunnassa tulisi kuitenkin arvioitavaksi, mitä kautta tähän asti asiakkaiden omavastuuna kerätty kuljetusten

rahoitusosuus hankittaisiin jatkossa. Sääntelykokonaisuuden suhdetta Ahvenanmaan itsehallintoon on esitettyjen perusteluiden pohjalta haastavaa arvioida.

Tehy nostaa esiin Ahvenanmaan ensihoitopalvelun rahoituserityisyyksien vuoksi (helikopterikuljetukset, saaristovenekuljetukset, mahdollinen tuleva asiakasmaksukäytäntö) rahoitus-vasuun siirron aikataulun. Aikataulullisesti Tehy näkee haasteena vuoden 2027 aloituksen, koska lain valmistelun ja täytäntöönpanon aikataulu ei ole tarkasti selvillä. Tehyn näkemyksen mukaan aikataulu voi muodostaa riskin. Rahoitussiirtoa koskevat lait saadaan hyväksyttyä mahdollisesti syksyllä ja terveydenhuoltolain muutokset tulisivat voimaan 1.1.2026 lukien, vaikka niitä sovellettaisiin vasta 1.1.2027 järjestettäviin palveluihin. Myös sairausvakuutuslain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2026 ja sitä sovellettaisiin 1.1.2027 alkaen. Kokonaisuudessaan hyvinvointialueilla ja Ahvenanmaan maakunnalla olisi vain vähän aikaa tarkastella tarvittavia muutoksia ja muun muassa kiireettömien sairaankuljetusten järjestämistä.

Tehy kannattaa rahoituksen tarkistamista vuosittain hyvinvointialueindeksin kehityksen mukaisesti sekä huomioiden vahvasti palvelutarpeen muutoksen. Tehy on kuitenkin huolissaan, että rahoituksen/tehtävänvastuun siirron osuus ei tule kattamaan todellisia kustannuksia. Rahoitusperusteinen korvaus tulee rakentaa siten, että toiminta taataan Ahvenanmaan maakunnassa samoin, kuin Manner -Suomessa. Rahoituspohja ja toiminta tulee taata ja turvata huomioiden alueen erityistarpeet ja eroavaisuudet. Rahoituksen myöntämisperusteissa tulee huomioida tehtävien lisääntyminen. Pelkät indeksikorotukset eivät huomioi riittävän hyvin kasvanutta tehtävämäärää. Rahoituksen lisäksi palveluita tulee kehittää ja hoitoon pääsyä parantaa, jotta kansalaisten palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan. Kehittämisessä tulee täysimääräisesti hyödyntää jo olemassa olevia rakenteita, järjestelmiä ja toimintatapoja.

Tehy puoltaa jo edellisen esityksen näkemystä ensihoidon kuljetusten rahoitusmallin uudistamisen tarpeesta. Aiemmassa hallituksen esitysluonnoksessa ensihoitopalvelujen rahoitusvastuun siirtoon liittyen on hyvin tuotu esille näkökulma siitä, että korvaus nykyisellään suoritetaan matkasta, ei annetusta hoidosta ja korvausjärjestelmässä korostuu kuljetuksen merkitys. Tehy huomioi myös ensihoitopalvelun muuttumisen sairaiden kuljetuksesta yhä tiiviimmäksi osaksi terveydenhuollon päivystyspalveluja. Keskiössä ei ole potilaan kuljetus terveydenhuollon toimintayksikköön, vaan potilaiden hoidon tarpeen arviointi, ensihoidon aloittaminen ja tarpeen mukaisesti joko kuljettamalla potilas varsinaiseen hoitoon tai ohjaamalla muun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen pariin. Tehyn näkemyksen mukaan ensihoitopalvelun rahoituksen muuttaminen siten, että palvelujen kokonaisuus, sisältö ja valmius korostuvat kuljettamisen sijaan, edistää osaltaan ensihoidon tavoitteellista ja tarkoituksenmukaista kehittämistä ja mahdollisesti vähentää epätarkoituksenmukaisia ensihoitokuljetuksia.

Tehy ry